

EŞ DESTEK ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Ibrahim Yıldırım*

ÖZET

Bu çalışmada, Türk kültüründe geliştirilmiş olan Eş Destek Ölçeği (EDÖ) tanıtılmıştır. EDÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 248 (kadın: 131, erkek: 117) evli birey üzerinde yapılmıştır. Eşlerin yaşları 29 ile 58 arasında değişmektedir ($M_{yaş} = 46,15$ ve $sd = 7,92$). Veriler SPSS programında analiz edilmiştir. EDÖ'nin yapı geçerliği temel bileşenler analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları EDÖ'nin dört faktörlü olduğunu ortaya koymaktadır (duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir etme desteği, sosyal ilgi desteği). Ayrıca, EDÖ ile Beck Depresyon Ölçeği (BDI)-Türkçe Formu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.27$). EDÖ'nin güvenilirlik çalışması iki yolla hesaplanmıştır: Birincisi, Cronbach Alpha katsayısı bulunmuştur ($Alpha = .95$); ikincisi, test-tekrar test (r_{xx}) güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır ($r_{xx} = .89$). Daha sonra, EDÖ'nin kullanılabilirliği tartışılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Evli eşler, sosyal destek

ABSTRACT

In this study, The Spouse Support Scale (SSS), developed in Turkish cultural context, was presented. The reliability and validity work were carried out over a sample of 248 spouses (131 women, 117 men). The ages of spouses were between 29 and 58 years ($M_{age} = 46,15$, $sd = 7,92$). The data were analyzed through SPSS. The structural validity of SSS was examined by principle component analysis (PCA). The results provided evidence that the SSS has a four-factor (emotional support, instrumental and information support, appraisal support, social companionship). The correlation between

the SSS and Beck Depression Inventory (BDI)-Turkish Form was significant ($r = -.276$). In addition, the reliability work of the the SSS was done in two different ways: First, the Cronbach Alpha coefficient of the Scale was $Alpha = .95$. and second, the reliability coefficient of test-retest (r_{xx}) was $r_{xx} = .89$. How to employ the Spouse Support Scale is explicated and suggestions are made.

KEY WORDS

Spouses, social support

Son yıllarda psikiyatrist, psikolog ve psikolojik danışmanların sosyal destek kavramına karşı ilgisi artmıştır. Bunun nedeni, sosyal desteğin bireylerin ruh sağlığı (Thoits, 1995; Uchino ve Garvey, 1997), beden sağlığı (Tennant, 1999) ve başarısı (Yıldırım, 1998, 2000; Yıldırım ve Ergene, 2003) ile ilişkili bulunması; bireyin yaşadığı olumsuz yaşam olaylarına ve strese karşı sosyal desteğin tampon etkisinin (Leavy, 1983; Cohen ve Wills, 1985; Barrera, 1986; Kulik ve Mahler, 1993) olmasıdır. Cohen ve Wills (1985) strese karşı sosyal desteğin tampon etkisini iki modelle açıklamaktadırlar: Birincisi, temel etki modeli. Bu modele göre sosyal destek temel bir etkiye sahiptir. Böylece birey günlük stresli yaşam olayları karşısında sosyal destek aracılığıyla olumlu ilişkiler kurup sürdürebilir. İkincisi, strese karşı tampon modeli. Bu modele göre ise, sosyal destek bireyin stresle başa çıkmasında strese karşı bir tampon, koruyucu etkiye sahiptir.

Sosyal destek çok boyutlu bir kavramdır ve elde edilen sosyal destek bireye öğüt ve bilgi verme, duygusal destek, maddi yardım, takdir, bireyin sorunlarla başa çıkmasına yardım etme, bireye model olma biçiminde olabilir. Sosyal destek kaynaklarını ise anne baba, eş, sevgili, arkadaşlar, aile, öğretmenler, akra-

(* Doç. Dr. Ibrahim Yıldırım, Hacettepe Üniversitesi- Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, ANKARA.
e-mail: iyil@hacettepe.edu.tr

balılar, komşular, uzmanlar v.b. olarak sıralamak mümkündür.

Sosyal destek, yapısal destek (quantitative) ve işlevsel destek (qualitative) olarak iki kategoride düşünülmektedir (Heitzmann ve Kaplan, 1988; Robertson 1988, Brown ve diğerleri, 1987, 1988, Jou, 1994). Örneğin, Jou (1994), sosyal desteğin kapsamı ve destekleyicilerin sayısını yapısal destek (structural support) olarak isimlendirmektedir. Burada sözkonusu olan bireyin kimlerden destek aldığı, destek veren kişilerin sayısı ve bireye yakınlık derecesidir. İhtiyaç duyulan destek, algılanan destek ve gerçekleşmiş desteği ise işlevsel destek (functional support) olarak tanımlamaktadır. Fonksiyonel destekte bireyin gerçekten ihtiyaç duyduğu konuda mı yardım gördüğü, verilen yardımın birey için ne kadar önemli olduğu ve ne ifade ettiği, ayrıca bireyin ihtiyacı olan desteğin ne kadarının karşılanıp karşılanmadığı söz konusudur.

Bununla birlikte, sosyal destek kavramının herkes tarafından kabul edilen ortak bir tanımı bulunmamaktadır. Farklı yazarlar kendilerine göre farklı tanımlar yapmaktadırlar. Yukarıda da benzer şekilde vurgulandığı gibi, literatürdeki bu farklı tanımlar iki grupta toplanabilir: (1) Bazı yazarlar bireyin sosyal destek algısını ve desteğin kalitesini (House, 1981); (2) Bazı yazarlar ise kişiler arası ilişkilerden elde edilebilen ve varolan sosyal desteğe dayanarak niceliği vurgulamaktadırlar (Nuckolls, Casey ve Caplan, 1972). Sosyal desteğin ölçülmesinde ve araştırmalarda ise bu iki kategorinin karışımı olan tanımlar kullanılmaktadır (Sarason ve Ark., 1983).

Sosyal desteğin ölçülmesi de tartışılabilir bir konudur. Noltgen (1994) birçok araştırmacının sosyal desteği sınırlı olarak ölçtüğünü öne sürmektedir. Noltgen'e göre, bazı araştırmacılar sosyal destek kaynaklarından (örneğin, anne baba, akran, öğretmen) bireye verilen desteği; kimisi algılanan desteği; kimisi ise elde edilen desteği ölçmektedirler. Literatürde, sosyal destek ölçeklerinin daha çok çocuklar ve öğrencilere yönelik olarak onların, anne baba, öğretmenler, sınıf arkadaşı ve yakın arkadaşlarından algıladıkları desteği ölçmek amacıyla geliştirildiği izlenmektedir (Harter, 1985; Malecki ve Elliott, 1999; Malecki ve Demeray, 2002).

Bununla birlikte, çocuklar ve öğrenciler dışında kalan yetişkin gruplara yönelik sosyal destek ölçeklerinin geliştirildiği ve yetişkin grupların algıladıkları sosyal desteğin ölçüldüğü görülmektedir. Yetişkinlerin algıladıkları düşük sosyal desteğe depresyon, kaygı, düşük benlik saygısı gibi bazı psikolojik semptomların eşlik ettiği ve bu yetişkinlerin çeşitli psikosomatik durumlar yaşadıkları da gözlenmektedir. (Burke ve Weir, 1978; Compas ve Ark., 1986).

Son yıllarda araştırmacılar evsiz ve yoksul insanlar, eşler, farklı yaş grubundaki yetişkinler için ve travma durumlarında sosyal desteğin oynadığı rolü açıklayan araştırmalar yapmaya başladılar. Yaptıkları bir çalışmada Bates ve Toro (1999) sosyal desteğin evsiz ve fakir insanlarda strese karşı tampon etkisine sahip olduğunu bulmuşlardır. Brown ve diğerlerinin (1986) çalışmaları, eşinden destek gören evli bireyin depresyona girme riskinin azaldığını, eşin kendine saygı düzeyinin yükseldiğini göstermektedir. Prezza ve Pacilli (2002) tarafından 18-77 yaş ranjına sahip bireyler üzerinde yapılan çalışmalar, erkeklerin, ailelerinden daha yüksek destek algıladıklarını, ancak yaşla birlikte erkeklerin algıladıkları destek düzeylerinin düştüğünü göstermektedir. Golding, Sharon ve Cooper (2002)'in yaptıkları meta analizi sonuçlarından anlaşılmaktadır ki, cinsel tacize uğrayanlar kendi arkadaş, aile ve eşlerinden bekledikleri duygusal desteği görememekteyizler.

Hasta ve engelli bireylerin farklı destek kaynaklarından algıladıkları sosyal desteğin rolünü ölçmeye yönelik çalışmalar da yapılmıştır (Cochrane ve Ark., 1997; Ell, 1996). Ancak, Cochrane ve arkadaşları, hasta ve engelli bireylere uzun süre sosyal destek sağlayan eş, anne baba gibi yakınların bıkkınlık, duygusal tükenmişlik duygusu yaşayabildiklerini, bu nedenle sosyal destek sunan bireylerin kendilerinin de sosyal desteğe ihtiyaçları olduğunu vurgulamaktadırlar.

Türkiye'de işsizlik oranı oldukça yüksektir ve giderek de işsizlik oranında yükselme gözlenmektedir (Tunalı, 2004) İşsizliğe bağlı olarak da toplumda yoksulluk yaygınlaşmaktadır. Aynı şekilde boşanma oranlarında da artışlar izlenmektedir (DİE, 2004). Toplumumuzda bireylerin ortalama öğretim süresi ise

dört yıl kadardır. Kaltiala-Heine ve Ark., (2001) göre, ailedeki işsizlik durumu erkekler için; anne babanın eğitim düzeyinin düşük olması ise kızlar için depresyon riskini artırmaktadır. Anne babadan algılanan sosyal destek eksikliği hem kız hem de erkeklerde depresyonun yükselmesine yol açmaktadır. Ayrıca olumsuz aile yapısı depresyona eşlik etmektedir. Kuşkusuz, sağlıklı bir aile yapısının oluşturulması ve sürdürülebilmesi, eşler arasındaki ilişkinin saygı ve sevgi temeline dayalı olması ile ve her şeyden önce eşlerin birbirlerine karşı destekleyici davranışlarıyla mümkün olabilir. Sağlıklı bir aile yapısının olduğu ortamda, birbirine karşı destekleyici davranan eşler, hem kendi ruh ve beden sağlıklarını koruyabilir ve işsizlik, yoksulluk, aile içi çatışmalar gibi zorlanmalı durumlarla daha kolay baş edebilirler; hem de kendi çocuklarına karşı daha destekleyici davranabilir ve onların bütün halinde gelişmelerine katkıda bulunabilirler. Öyleyse, evli eşlerin birbirlerine karşı ne kadar destekleyici davrandıklarının, başka deyişle eşlerin birbirlerinden aldıkları desteğin bilinmesi önemlidir. Buna karşın, Türkiye’de eşlerin birbirlerinden aldıkları desteği ölçen bir ölçme aracı da bulunmamaktadır. Bu nedenlerle, bu çalışmanın amacı (1) eşlerin birbirlerinden aldıkları destek düzeylerini ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirmek, (2) psikyatrist, psikolog, psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı ve özel eğitimci gibi uzmanların dikkatini sosyal destek kavramı üzerine odaklamak, (3) Türkiye’de literatürdeki bir boşluğun doldurulmasına katkı sağlamaktır.

YÖNTEM

Bu bölümde denekler, işlem yolu, ölçme araçları ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Denekler

EDÖ’nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları seçkisiz olarak alınan 131 kadın (% 52.8) ve 117 erkek (% 47.2) olmak üzere toplam 248 evli birey üzerinde yapılmıştır. Evli bireylerin yaşları 29 ile 58 arasında değişmektedir ($M_{yaş} = 46.15$ ve $sd = 7.92$). Evli bireylerin tümü evli ve çocukludur ($M_{çocuk} = 2.17$). Deneklerin % 82’si aylık geliri olan bir işte çalışmakta; %18’i ise çalışmamaktadır.

Deneklerin % 14.5’i ilkökul mezunu, % 11.7’si orta okul, % 36.7’si lise ve % 37.1’i ise üniversite mezunudur.

İşlem Yolu

Eş Destek Ölçeği (EDÖ)’nin geliştirilmesi amacıyla, öncelikle ilgili literatür incelenmiştir. Aynı zamanda, evli bireylerden oluşan 60 kişilik bir gruba "1. eşiniz size nasıl destek olmaktadır?, 2. ayrıca eşinizin size hangi konularda destek olmasını isterdiniz?" sorusu sorulmuş ve yanıtlarını maddeler halinde yazmaları istenmiştir. Evli bireylerin yanıtları ile literatürden elde edilen bilgiler birlikte değerlendirilerek 53 maddelik ölçek madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzundaki 53 madde incelenerek ölçeğin 38 maddelik deneme formu hazırlanmıştır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanından üç kişilik uzman bir grubun da görüşü alınarak deneme formu, deneme uygulamasına hazır hale getirilmiştir. EDÖ’nin deneme uygulaması 43 evli birey üzerinde yapılmıştır. Deneme uygulaması sonunda denekler tarafından çok iyi anlaşılmadığı görülen üç madde daha anlaşılır biçimde yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin Likert tipi, üçlü derecelendirmeli (Bana uygun = 3, kısmen uygun = 2, bana uygun değil = 1) olması ve iki tane tersine çevrilmiş (reverse) madde bulunması kararlaştırılmıştır. Deneme uygulamasından sonra EDÖ’nin 38 maddelik ilk formu 285 evli bireye uygulanarak elde edilen veriler üzerinde ölçeğin faktör yapısı ve maddelerin faktör yükleri incelenmiştir. İnceleme sonucunda birinci faktörde faktör yük değerleri .30’dan düşük çıkan ve faktör yük değerleri farklı faktörlerde birbirine yakın olan 11 madde ölçekten çıkartılmıştır. Geriye kalan 27 maddeden oluşan EDÖ’nin son formu 248 evli bireye uygulanmış; elde edilen veriler üzerinde EDÖ’nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Ölçme Araçları

EDÖ’nin benzer ölçekler geçerliğini incelemek amacıyla Beck tarafından geliştirilen ve Hisli (1988; 1989) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış olan Beck Depresyon Ölçeği (BDI) kullanılmıştır. Hisli tarafından yapılan çalışmalarda BDI’nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik katsayıları yüksek bulunmuştur. Yetişkinlere de uygulanabilen BDI, 21 kategorik semp-

tomlar maddesi içeren dördlü derecelendirmeli (0-3 değer) bir ölçektir. Puanın yüksekliği bireyin o semptomu yüksek derecede yaşadığını göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Öncelikle, verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenmiştir (Büyüköztürk, 2003). Verilerin faktör analizi için uygun çıkması üzerine, EDÖ'nin yapı geçerliğini ve faktör yapısını incelemek amacıyla açılımlı (exploratory) faktör analizi, faktörleştirme tekniği olarak da temel bileşenler analizi seçilmiştir (Kline, 1994). Analizlerde faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak faktör varyansı, maddelerin faktör yükleri, açıklanan varyans oranları, çizgi grafiği incelenmiştir. Maddelerin faktör yükleri en az .40 olarak seçilmiştir. Bir biriyle ilişkili maddelerin bir araya gelerek bir faktör oluşturması ve faktörlerin daha kolay yorumlanabilmesi amacıyla Varimax eksen döndürme tekniği seçilmiştir. Benzer ölçekler geçerliliği için Pearson korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları için Cronbach Alpha ve madde- toplam istatistiklerine bakılmış ayrıca, test-tekrar test (rxx) tekniği kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde EDÖ'ne ilişkin faktör analizi sonuçları ile ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin bulgular sunulmuştur.

EDÖ'nin Geçerliği

EDÖ'nin geçerliği iki yolla denenmiştir: (1) Faktör analizi, (2) benzer ölçekler geçerliği.

Birincisi, EDÖ'nin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiştir. EDÖ'ye ilişkin KMO katsayısı .952 ve Barlett testi anlamlı çıkmıştır. Faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak faktör varyansının ise .40 ile .73 arasında değiştiği görülmüştür. EDÖ'de öz değeri (eigen value) 1'den büyük olan 4 faktör saptanmıştır. Birinci faktörün tek başına varyansın %44,86'sini

açıkladığı; açıklanan toplam varyansın % 58.40 olduğu ve maddelerin faktör yüklerinin birinci faktörde .46 ile .84 arasında değiştiği izlenmiştir. Varimax eksen döndürme tekniği sonrasında birinci faktörün dokuz maddeden (6, 16, 12, 21, 4, 1, 3, 9, 2,) ikinci faktörün yedi maddeden (24, 17, 27, 25, 13, 7, 15), üçüncü faktörün sekiz maddeden (18, 10, 5, 26, 14, 22, 23, 20) ve dördüncü faktörün üç maddeden (19, 11, 8) oluştuğu belirlenmiştir. Maddelerin içerikleri incelenerek birinci faktöre "duygusal destek", ikinci faktöre "maddi yardım ve bilgi desteği", üçüncü faktöre "takdir etme desteği",

dördüncü faktöre ise "sosyal ilgi desteği" isimleri verilmiştir.

Tablo-1 EDÖ'ye İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Fak.Ortak Varyansı	Madde No	Faktör-1 Yük Değeri	Madde No	Döndürme Sonrası Yük Değeri			
					Faktör-1	Faktör-2	Faktör-3	Faktör-4
1	.40	21	.84	06	.68			
2	.43	25	.78	16	.65			
3	.54	20	.77	12	.62			
4	.40	12	.77	21	.57			
5	.52	09	.76	04	.52			
6	.64	27	.75	01	.51			
7	.56	06	.72	03	.51			
8	.48	23	.71	09	.49			
9	.59	13	.70	02	.49			
10	.54	03	.69	24		.67		
11	.62	26	.69	17		.67		
12	.65	07	.68	27		.65		
13	.65	22	.68	25		.62		
14	.60	16	.67	13		.59		
15	.57	14	.63	07		.58		
16	.60	02	.62	15		.52		
17	.57	15	.62	18			.74	
18	.63	10	.61	10			.63	
19	.64	24	.61	05			.61	
20	.61	05	.61	26			.58	
21	.73	18	.61	14			.57	
22	.57	17	.61	22			.56	
23	.61	04	.58	23			.51	
24	.57	08	.58	20			.46	
25	.69	01	.56	19				.76
26	.55	11	.50	11				.67
27	.68	19	.46	08				.54
Açıklanan Varyans: Toplam: % 58.40					Faktör-1: % 44.86		Faktör-2: % 5.19	
					Faktör-3: % 4.65		Faktör-4: % 3.70	

Gerek çizgi grafiğindeki birinci faktörden sonraki hızlı düşüş, gerek ortak faktör varyansına ilişkin değerler, gerekse birinci faktördeki yük değerleri incelendiğinde, EDÖ'nin dört faktörlü olmasının yanı sıra genel bir faktöre sahip olduğu da anlaşılmaktadır.

İkincisi, EDÖ'nin benzer ölçekler geçerliğini test etmek amacıyla, EDÖ ve BDI birlikte 165 evli bireye uygulanmış ve iki ölçek arasında negatif yönde anlamlı ($r = -.27$) ilişki bulunmuştur. EDÖ'nin geçerliğine ilişkin kanıtlar, EDÖ'nin eşlerin birbirlerinden aldıkları desteği ölçebilecek nitelikte olduğunu göstermektedir.

EDÖ'nin Güvenirliği

EDÖ'nin güvenirligi iki yolla test edilmiştir: Birincisi, EDÖ'nin Alpha güvenirlilik katsayısı bulunmuş (Alpha = .95), ikincisi, EDÖ dört hafta ara ile 165 evli bireye iki kez uygulanmış ve böylece test tekrar test güvenirlilik katsayısı (r_{xx}) hesaplanmıştır ($r_{xx} = .89$). Elde edilen güvenirlilik katsayıları EDÖ'nin eşlerin birbirlerinden aldıkları desteği ölçmek amacıyla güvenle kullanılabilceğini göstermektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

EDÖ, Türkiye koşullarında geliştirilmiştir. EDÖ'nin geçerlik ve güvenirlilik çalışmalarına ilişkin elde edilen sonuçlar, EDÖ'nin eşlerin birbirlerinden aldıkları desteği ölçmek amacıyla kullanılabilceğini göstermektedir.

EDÖ'de toplam 27 madde, iki tane tersine çevrilmiş (reverse) madde bulunmaktadır. Ölçek üçlü derecelendirmeli (bana uygun = 3, bana kısmen uygun = 2, bana uygun değil = 1) olup eşler maddelerin karşısındaki kendilerine uygun dereceyi seçerek o derecenin altındaki parantezin içine çarpı işareti (x) koyarak tepkide bulunmaktadır. Düz maddeler, olduğu gibi, tersine çevrilmiş maddeler ise tersinden puanlanmaktadır. EDÖ'den alınabilecek puan 27 ile 81 arasında değişmektedir. Yüksek puan, bireyin eşinden daha fazla destek aldığı anlamına gelmektedir. EDÖ, "duygusal destek", "maddi yardım ve bilgi desteği", "takdir desteği", "sosyal ilgi desteği" olmak üzere dört faktör içermektedir. Bu faktörler House (1981), Heitzmann ve Kaplan (1988), Robertson (1988), Brown ve diğerleri (1987; 1988), Jou, (1994) tarafından belirtilen sosyal destek çeşitleri ile benzerlik göstermektedir. EDÖ'nin geçerlik ve güvenirligine ilişkin kanıtlar, EDÖ'nin eşlerin birbirinden aldıkları desteği ölçmek amacıyla kullanılabilceğini göstermektedir.

EDÖ'yü başta psikolojik danışmanlar, psikologlar, psikiyatristler, sosyal hizmet uzmanları, özel eğitimciler ve araştırmacılar kendi amaçları doğrultusunda kullanabilirler. Özellikle, psikolojik danışmanlar eşler arasındaki ilişkinin niteliğini saptamak, eşler arasındaki sorunların çözümüne katkıda bulunmak, evlilik ve aile

danışması kapsamında eşler hakkında bilgi toplamak ve eşlerle ilgili yapılan araştırmalarda veri toplamak amacıyla EDÖ'yü kullanabilirler. Görüleceği gibi EDÖ, farklı meslek elemanları tarafından farklı amaçlarla kullanılabilcek bir ölçektir.

Giriş kısmında da belirtildiği gibi, sosyal destek bireylerin ruh ve beden sağlığı, başarısı ile ilişkilidir ve sosyal destek bireyleri strese karşı koruyucu bir role sahiptir. Ekonomik ve sosyal yönden ciddi sıkıntılarını yaşadığı Türkiye'de sağlıklı aile yapısının korunması, işsizliğin yarattığı sıkıntılarla baş etme, boşanma oranlarındaki artışların önlenmesi ve anne babaların kendi çocuklarına sağlıklı destek olabilmeleri için sosyal desteğin tampon etkisinden yararlanılabilir. Bunun için öncelikle ailede eşler arasındaki ilişkinin güçlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılmasına gereksinim

vardır. Bu nedenle, birincisi, EDÖ aracılığıyla eşlerin birbirlerinden aldıkları destek düzeyleri belirlenerek, eşinden yeterince destek alamayan evli bireylerin sosyal destek kaynaklarını güçlendirmeye yönelik psiko-eğitsel programlar hazırlanıp sunulabilir. Ayrıca eşler psikolojik danışmaya alınabilir. Özellikle okullarda çalışan psikolojik danışmanlar, eşlerin birlikte ve gönüllü katılımları kaydıyla, tüm velilere yönelik psiko-eğitsel programlar hazırlayıp sunabilirler. İkincisi, aileyi güçlendirmeye yönelik olarak devlet eliyle bazı önlemler alınabilir. Bu anlamda toplumdaki yoksul aileler objektif ölçütlerle belirlenerek, bu ailelerden en az bir kişinin istihdam edilmesi sağlanabilir. Üçüncüsü, ailelerin evlilik ve aile danışması hizmeti alabilmeleri amacıyla kamu ve özel sektör eliyle "Evlilik ve Aile Danışma Merkezleri"nin açılması desteklenebilir.

KAYNAKLAR

- Barrera, M. (1986). Distinctions between social support concepts, measures and models. *American Journal of Community Psychology*, 14, 413-445.
- Bates, D. S. ve Toro, P. A., (1999). Developing measures to assess social support among homeless and poor people. *Journal of Community Psychology*, 27(2), 137-156.

- Brown, G. W., Andrews, B., Harris, T. ve Bridge, L., (1986). Social support, self-esteem and depression. **Psychological Medicine**, 16, 813-831.
- Brown, S. D., Brady, T., Lent, R. W., Wolfert, J. ve Hall, S. (1987). Perceived Social Support Among College Students: Three Studies of the Psychometric Characteristics and Counseling Uses of the Social Support Inventory. **Journal of Counseling Psychology**, 34, 337-354.
- Brown, S. D., Lent, R. W., Alpert, D., Hunt, G. ve Brady, T. (1988). Perceived Social Support Among College Students: Factor Structure of Social Support Inventory. **Journal of Counseling Psychology**, 35 (3), 472-478.
- Burke, R. J. ve Weir, T. (1978). Benefits to adolescents of informal helping relationships with their parents and peers. **Psychological Report**, 42, 1175-1184.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). Veri Analizi El Kitabı. PEGEM-A Yayınları, 3. Baskı, Ankara.
- Cochrane, J. J., Goering, P. N. ve Rogers, J. M. (1997). The mental health of informal caregivers in Ontario: An epidemiological survey. **American Journal of Public Health**, 87, 2002-2007.
- Cohen, S., ve Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. **Psychological Bulletin**, 98 (2), 310-357.
- Compas, B.E; Slavin, L.A., Wagner, B. M., ve Vannatta, K. (1986). Relation of life events and social support with psychological dysfunction among adolescents. **Journal of Youth and Adolescence**, 15, 205-221.
- DİE, (2004). Nüfus –demografi istatistikleri, <http://www.die.gov.tr>
- Ell, K. (1996). Social networks, social support and coping with serious illness: The family connection. **Social Science Medicine**, 42, 173-183.
- Golding, J. M., Sharon C., W., ve Cooper, M. L. (2002). Sexual history and social support: Six generational population studies. **Journal of Traumatic Stress**, 15 (3), 187-197.
- Harter, S. (1985). Manual for the social support scale for children. University of Denver, Denver, CO.
- Heitzmann, C. A., ve Kaplan, R. M. (1988). Assessment of methods for measuring social support. **Health Psychology**, 7, 75-109.
- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliği üzerine bir çalışma. **Psikoloji Dergisi**, 6 (22), 118-122.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanteri'nin üniversite öğrencileri için geçerliği güvenilirliği. **Psikoloji Dergisi**, 7 (23), 3-13.
- House, J. S. (1981). Work stress and Social Support, Addison Wesley, Reading, MA.
- Jou, Y. H. (1994) The Dimensions of Social Support for Chinese Students in Japan: The Relationships Among Needs for Support, Perceived support and Received Support. **Research in Social Psychology**, 9, 106-114
- Kaltiala-Heine, R., Rimpela, M., Rantanen, P. ve Laippala, P. (2001) Adolescent depression: The role of discontinuities in life course and social support. **Journal of Affective Disorders**, 64, 155-166.
- Kline, P. (1994). An easy guide to factor analysis. Routledge, New York.
- Kulik, J. A. ve Mahler, H. I. M. (1993). Emotional support as a moderator of adjustment and compliance after coronary artery bypass surgery: a longitudinal study. **Journal of Behavioral Medicine**, 16, 45-63.
- Leavy, R. L. (1983). Social Support and Psychological disorder: A review **Journal of Community Psychology**, 11, 3-21.
- Malecki, C. K. ve Demeray, M. K. (2002). Measuring perceived social support: Development of the child and adolescent social support scale (CASSS). **Psychology in the School**, 39 (1), 1-18.

- Malecki, C. K. ve Elliott, S. N. (1999). Adolescents' ratings of perceived social support and its importance: Validation of the Student Social Support Scale. **Psychology in the School**, 36 (6), 473-483.
- Nolten, P. W. (1994). Conceptualization and measurement of social support: The development of the Student Social Support Scale. Unpublished Doctoral Dissertation: University of Wisconsin-Madison.
- Nuckolls, K. B., Casey, J. ve Caplan, B. H. (1972). Psychosocial assets, life crisis and prognosis of pregnancy. **American Journal of Epidemiology**, 95, 431-441.
- Prezza, M., ve Pacilli, M. G. (2002). Perceived social support from significant others, family and friends and several socio-demographic characteristics. **Journal of Community & Applied Social Psychology**, 12: 422-429.
- Robertson, S. E. (1988). Social Support: Implication for Counselling. **International Journal For the Advancement of Counselling**, 11, 313-321.
- Sarason, I. G., Levine, H. M. ve Basham, R. B. (1983). Assessing social support: the social support questionnaire. **Journal of Personality and Social Psychology**, 44, 127-139.
- Tennant, C. (1999). Life stress, social support and coronary heart disease. **Australian and New Zealand Journal of Psychiatry**, 33, 636-641.
- Thoits, P. A. (1995). Stress, coping and social support processes: where are we? What next?. **Journal of Health and Social Behaviour (Special Issue)**, 53-79.
- Tunalı, İ. (2004). İstihdam durumu raporu: Türkiye'de işgücü piyasası ve istihdam araştırması. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Uchino, B. N. ve Garvey, T. S. (1997). The availability of social support reduces cardiovascular reactivity to acute psychological stress. **Journal of Behavioral Medicine**, 20, 15-27.
- Yıldırım, İ. (1998). Akademik başarı düzeyleri farklı lise öğrencilerinin bazı değişkenlere göre sosyal destek düzeyleri. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 2(10), 33-45.
- Yıldırım, İ. (2000). Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 18, 167-176.
- Yıldırım, İ. ve Ergene T. (2003) Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 25, 224-234.

Summary

DEVELOPMENT OF SPOUSE SUPPORT SCALE

Ibrahim Yıldırım*

During recent decades there has been a growing interest in the concept of social support by researchers in psychiatry, clinical psychology, health psychology, counseling and guidance. The social support has an impact on mental as well as on physical well-being. It was found that the availability of social support reduces cardiovascular reactivity to acute psychological stress and that the availability of social support exerts a buffering impact on the effect of life events and relapse in patients with schizophrenia. When reviewing the literature, studies seem to lend support to the hypothesis that social support has a buffering effect on well-being under stress rather than to the hypothesis that social support has a direct influence on well-being. The study of Brown et al. (1986) has shown that social support from spouse was associated with reduces risk of onset of depression, whereas support from others was not.

Stress is a part of life for most spouses in Turkey. Life of spouses can be characterized as stressful in several respects. The present study had three purposes. The first, was to develop the spouses support scale for spouses; second was to focus on "social support levels" of parents, counselors, psychologist and social works. The last one was to fill up a gap in literature in Turkey.

METHOD

In this study, The Spouse Support Scale (SSS) which was appropriate to Turkish culture, was presented. There were 248 participants in the study, including 131 women and 117 men, residing in various districts in central Ankara. The age of participants were between 29 and 58 years ($M_{age} = 46,15$, $sd = 7,92$). All of them were married, and with children ($M_{child} = 2,17$); 82 % were employed in an institutions, and 18 % unemployed; 14,5 % had graduated

of primary schools, 11,7 % junior high schools, 36,7 % high schools, 37,1 % higher educational institutions.

SSS had total 27 items (two reverse items). The data were analysed by SPSS statistic program. The structural validity of SSS is examined by principle component analysis (PCA). The reliability studies of the SSS was done by two different ways: First, the Cronbach Alpha Coefficient of SSS, and second, the reliability coefficient of test-retest (r_{xx}).

RESULTS and DIACUSSION

The results provided evidence that the SSS had four-factors: (1) emotional support (-nine items- for example: 'my spouse cheers me up'), (2) instrumental and information support (- seven items- for example: 'my spouse makes my understand why I did something wrong'), (3) appraisal support (-eight items- for example: 'my spouse makes constructive criticism about me'), (4) social companionship (-three items- for example: 'my spouse invites me to a party or for diner').

The correlation between the SSS and Beck Depression Inventory (BDI)-Turkish Form was significant ($r = -.276$). In addition, the reliability studies of the SSS was done by two different ways: First, the Cronbach Alpha Coefficient of the SSS was .95 for the total score, and second, the reliability coefficient of test-retest (r_{xx}) was .89. In conclusion, the results of this study provide evidence that scores on the SSS demonstrate evidence for reliability and construct validity evidence. The results of this study provide supportive evidence for the continued development of the SSS as a psychometrically sound measure of available social support in spouses. Later, usage of the Spouse Support Scale is discussed and suggestions were made.

Address for correspondence : (*) Doç. Dr. Ibrahim Yıldırım, Hacettepe Üniversitesi- Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, ANKARA.
e-mail: iyil@hacettepe.edu.tr